

UCHWAŁA NR LIV/298/14
RADY MIEJSKIEJ W ŻYCHLINIE

z dnia 7 listopada 2014 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji w latach 2012- 2013
„Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin
na lata 2012 – 2015”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminy (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 594, poz. 645 i 1318; z 2014 r. poz. 379 i poz. 1072) oraz art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446) Rada Miejska w Żychlinie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji w latach 2012-2013 „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015” w brzmieniu nadanym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Żychlin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
/-/ Elżbieta Tarnowska

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY ŻYCHLIN NA LATA 2012-2015

REALIZACJA PROGRAMU W LATACH 2012-2013

Podstawą prawną sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin są przepisy wynikające z ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.).

Po uzyskaniu opinii Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 22.12.2011 r. uchwałą Nr XX/97/12 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 20 lutego 2012 został przyjęty Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015. Program ten został opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego w dniu 03.04.2012 r. poz. 1118.

W Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015 zostały zapisane zadania do realizacji w postaci priorytetów takich jak:

Priorytet 1: Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego

Priorytet 2: Wykorzystanie walorów kulturowych dla rozwoju gospodarczego i budowania tożsamości lokalnej

Priorytet 3: Stymulowanie aktywności mieszkańców w działaniach służących ochronie i zachowaniu dziedzictwa kulturowego

Określone w powyższych priorytetach kierunki działań zostały zrealizowane w sposób podany poniżej.

Priorytet 1: Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego

Kierunki działania:

1. Rozpoznanie zasobów dziedzictwa

Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Gminy zobowiązany jest do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków. Ewidencja ta

prowadzona jest w formie zbioru kart adresowych obiektów zabytkowych, w których zawarte są dane dotyczące m.in. lokalizacji i adresu obiektu, numeru ewidencyjnego działki, własności, daty wpisu do rejestru zabytków, właściciela, stylu budowy, konstrukcji i materiałów budowlanych, stanu zachowania obiektu. W karcie ewidencyjnej umieszczone są kolorowe fotografie obiektu.

Gminną ewidencją zabytków objętych jest 88 obiektów nieruchomych w tym:

1) zabytki, wpisane są do Krajowego Rejestru Zabytków:

- ♣ Kościół pw. Św. Piotra i Pawła – Żychlin Pl. 29 Listopada 22,
- ♣ Dzwonnica – Żychlin Pl. 29 Listopada 22,
- ♣ Synagoga – Żychlin ul. Zdrojowa 6,
- ♣ Dom z oficynami – Żychlin Pl. Jana Pawła II 17,
- ♣ Dom z 1811 r. – Żychlin Pl. 29-go Listopada 24,
- ♣ Dom z 1810 r. – Żychlin Pl.. 29-go Listopada 25/26,
- ♣ Dom z 1810 r. – Żychlin Pl. 29-go Listopada 27
- ♣ Dwór – Dobrzelin ul. Jagiełły 82,
- ♣ Dwór – Śleszyn Ul. Kasztanowa 27,
- ♣ Kościół pw. Św. Aleksandra – Śleszyn ul. Biała 1,
- ♣ Dwór – Śleszynek 42,
- ♣ Park - Śleszynek 42,
- ♣ Zespół Dworski (dwór, kaplica dworska, spichlerz, park) – Zarębów 18,
- ♣ Park Podworski w Dobrzelinie o pow. 4,47 ha, który został wpisany do rejestru zabytków nieruchomości na podstawie decyzji Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 23.08.2013 r.

2) 46 obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie miasta i 16 obiektów zlokalizowanych na terenach wiejskich,

3) 5 parków, 7 cmentarzy.

Załącznikiem do Gminnej Ewidencji Zabytków jest Ewidencja Zabytków Archeologicznych, która zawiera wykaz 162 stanowisk archeologicznych oraz karty adresowe stanowisk archeologicznych, które zawierają m.in. fotografię – mapę z opisem wskazującym stanowisko archeologiczne, czas powstania, adres.

2. Opieka nad zasobami będącymi własnością gminy

Wśród zabytków objętych Gminną Ewidencją Zabytków 23 obiekty są własnością lub współwłasnością Gminy Żychlin.

Gminy Żychlin sprawuje opiekę nad zabytkami – m. in. nad Synagogą, która jest wpisana do Krajowego Rejestru Zabytków.

W sierpniu 2010 r. pod wpływem warunków atmosferycznych (obfitych opadów i silnych podmuchów wiatru) miało miejsce zawalenie się całej więźby dachowej budynku synagogi do środka nieużytkowego budynku. Zniszczeniu uległy także gzymsy od strony południowej oraz naruszona została konstrukcja ścian nośnych pod ciężarem zawalającej się więźby dachowej. W związku z powyższym teren został zabezpieczony i wyłączony z ruchu.

Decyzją Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi Delegatura w Skierniewicach z 10.09.2010 r. na Gminę Żychlin zostało nałożone wykonanie robót budowlanych polegających na zabezpieczeniu przed dalszym zniszczeniem zabytkowej Synagogi. Roboty budowlane obejmowały m. in. wykonanie projektu zabezpieczenia murów synagogi na okres zimowy; wsparcie ściany szczytowej wschodniej, która uległa zniszczeniu i zagraża zawaleniem, zabezpieczenie korony murów przez oddziaływaniami opadów atmosferycznych, teren wokół obiektu wygrodzić w celu zabezpieczenia przed dostępem osób postronnych. Realizując nakaz Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi Delegatura w Skierniewicach został wykonany projekt tymczasowego zabezpieczenia ścian budynku synagogi w Żychlinie, w którym wskazano dokonanie zabezpieczeń ściany północnej, wschodniej południowej Synagogi oraz ściany szczytowej od strony zachodniej. Zabezpieczono koronę murów przez oddziaływaniami opadów atmosferycznych, wygrodzono teren wokół obiektu w celu zabezpieczenia przed dostępem osób postronnych. Z uwagi na występujące kradzieże drewnianych podpór podtrzymujących ściany Synagogi Gmina Żychlin sukcesywnie zleca wykonywanie brakujących podpór drewnianych oraz ich montaż.

Na realizację „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015” w 2012 r. zaplanowano w budżecie Gminy Żychlin kwotę 31.000,00 zł, z której wykorzystano 26.500,84 zł.

Z powyższych środków sfinansowano: zakup materiałów budowlanych i usługę murarską zamurowania części uszkodzonego muru Synagogi oraz zabezpieczających dachu Synagogi; prace remontowe dachu Szkoły Podstawowej w Śleszynie; zakup wyrysów dotyczących nieruchomości Szkoły Podstawowej w Śleszynie oraz wpis do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzję Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczącą Synagogi.

W 2013 r. na realizację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami zaplanowano w budżecie Gminy Żychlin kwotę 828,00 zł. Powyższa kwota nie została wykorzystana.

W miesiącu listopadzie 2013 roku Gmina Żychlin dokonała sprzedaży obiektu dworu w Śleszynie.

3. Tworzenie warunków do poprawy stanu zachowania zabytków

W razie potrzeby prowadzone są prace mające na celu utrzymanie jak najlepszego stanu obiektów, dokonywane są prace remontowe oraz zabezpieczające obiekty będące własnością gminy. Z uwagi na niewielkie środki finansowe przeprowadzane są tylko konieczne i najważniejsze prace mające na celu poprawę stanu zachowania zabytków.

4. Rewitalizacja historycznych przestrzeni publicznych

Zrealizowany został projekt rewitalizacji Starówki miejskiej. Zakres rzeczowy projektu jaki był zrealizowany to: renowacja budynku zegara, rozbiórka budynku handlowego, rozbiórka części stałych na placu, wykonanie schodów na skarpie, montaż słupa ogłoszeniowego z funkcją toalety publicznej, wykonanie chodników z kostki brukowej i alejki, wykonanie nasadzeń drzew i krzewów ozdobnych, montaż elementów małej architektury tj. ławek parkowych, pojemników na śmieci, stojaków na rowery, masztów flagowych, ogrodzenia z łańcuchów. Na rynku powstała również nowoczesna fontanna, która jest wizytówką Starówki.

5. Wspieranie objęcia ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków najcenniejszych obiektów zabytkowych gminy

W 2013 r. na wniosek właściciela dworku w Dobrzelinie do Krajowego Rejestru Zabytków został wpisany park podworski (decyzja Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 23 sierpnia 2013 r. pod numerem A/144).

Priorytet 2 : Wykorzystanie walorów kulturowych dla rozwoju gospodarczego i budowania tożsamości lokalnej

Kierunki działania:

1. Wykorzystanie obiektów zabytkowych na cele kulturalne, oświatowe, turystyczne

Obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy Żychlin nie są wykorzystywane na cele kulturalne, oświatowe i turystyczne.

2. Kreowanie produktów turystyki kulturowej w opartych o historię obszaru

W 2013 r. na terenie Gminy Żychlin zawiązało się Stowarzyszenie Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina. Głównym celem stowarzyszenia jest poznanie i udokumentowanie przeszłości naszego rejonu, gminy, mieszkających tu kiedyś i dziś ludzi. Zebrana wiedza jest upowszechniana poprzez: działalność edukacyjną wśród dzieci i dorosłych, działalność wydawniczą i edytorską oraz poprzez integrację osób i środowisk zainteresowanych historią i kulturą regionalną.

Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina nawiązało współpracę z Grupą Historyczną 37 Pułk z Kutna celem wymiany doświadczeń i popularyzacji historii militarnej gminy Żychlin.

3. Wykorzystanie zadań opieki nad zabytkami dla tworzenia nowych miejsc pracy

Pracownicy zatrudnieni w ramach robót publicznych oraz staży „50 plus” przeprowadzali bieżące prace porządkowe przy obiektach zabytkowych m.in. przy Synagodze oraz na cmentarzu żydowskim, epidemiologicznym, wojenny z 1939 r. w celu utrzymania porządku w tych miejscach.

4. Promocja najbardziej wartościowych zabytków

Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina założyło stronę internetową www.zychlin-historia.com.pl, na łamach której popularyzowana jest historia Gminy Żychlin oraz działania TMHZ. Na stronie Gminy Żychlin można znaleźć informacje dotyczące historii oraz zabytków.

Ukazały się publikacje promujące walory dziedzictwa kulturowego:

- cz. I Kroniki Ludwika Zalewskiego
- artykuł S. Kasprzaka „Żychlin wolny. 68 rocznica”
- artykuł S. Kasprzaka „Powstanie Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina”
- artykuł A. Olszewska, A. Wrzesińska „Dramat 1852 roku. Historia cmentarza cholerycznego w Żychlinie”
- opracowanie biogramów wybitnych ludzi związanych z Żychlinem:

1. „Bogustaw Ustaborowicz” - L. Zalewski
2. „Profesor Franciszek Góreczny” - A. Wrzesińska

Priorytet 3: Stymulowanie aktywności mieszkańców w działaniach służących ochronie i zachowaniu dziedzictwa kulturowego

Kierunki działania:

1. Wspieranie edukacji historycznej mieszkańców, zwłaszcza dzieci i młodzieży

W ramach tego działania przeprowadzane były m.in. konkursy, kwesty, programy w których udział brali uczniowie szkół na terenie gminy Żychlin. Edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego przeprowadzana w szkołach ma na celu zachęcić do poznawania historii swojego najbliższego miejsca zamieszkania.

Przeprowadzony był m.in.:

Konkurs plastyczny:

- „castrum Sychlin” - organizowany przez Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina
- „Średniowieczny Zamek w Żychlinie”- organizowany przez Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina

Konkurs literacki:

- „Historia obok nas” - organizowany przez Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina
- „Opowiem wam historię” - organizowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Żychlin

Pozostałe konkursy:

- wewnętrzny turniej wiedzy o Polsce dla gimnazjalistów
- wewnętrzny konkurs historyczny „150 lat minęło”
- I Festiwal Pieśni Patriotycznej i Żołnierskiej

Uczniowie szkół brali również udział w :

- kwestach na cmentarzu parafialnym „Ocalmy od zapomnienia”
- projekcie „Nasza Historia” organizowanym przez Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina
- zbiórce pieniędzy na renowację zniszczonych nagrobków zorganizowanej przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Żychlin

- uroczystości 150 rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego w której uczestniczyli uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 1
- zwiedzaniu miasta, poznawaniu budowli zabytkowych i ich historii
- spotkaniu „Są tacy ludzie...” poświęconemu pamięci ks. Romana Indrzejczyka

Projekty, w których uczestniczyli uczniowie gimnazjum:

- Przydrożne krzyże i kapliczki znakiem wiary przodków naszych
- Najstarsze nagrobki na cmentarzu grzebalnym w Żychlinie
- Żychlin miasto kontrastów

15-osobowa grupa uczniów Zespołu Szkół w Żychlinie brała udział w projekcie „Nasza Historia” jak również w/w grupa uczestniczyła w odsłonięciu pamiątkowej tablicy poświęconej pamięci, związanego z Żychlinem – Romana Kanafoyskiego w Choszczynie.

W Miejsko-Gminnej Bibliotece w Żychlinie organizowane były:

1) wystawy dotyczące m.in.:

- „Konstytucja 3 Maja 1791 dokumentem naprawy Rzeczypospolitej”
- Dziedzictwo Konstytucji 3 Maja 1791r.
- Święto Niepodległości
- Powstanie styczniowe 1863 – Patriotyzm jutra

2) spotkania m.in. na temat.:

- powstanie styczniowe – 150 rocznica wybuchu
- spotkanie z historią - zorganizowane dla uczniów i nauczycieli Zespołu Szkół nr 1- prelekcja poświęconą historii Żychlina
- ocalić od zapomnienia – spotkanie dla sympatyków historii Żychlina i okolic
- promocja Monografii Żychlin 1918-1974
- aktualne odsłony historii Żychlina

Na terenie Szkoły Podstawowej w Grabowie jest stały kącik muzealny zorganizowany w bibliotece szkolnej, w którym gromadzi się pamiątki w postaci: zdjęć, przedmiotów codziennego użytku, militariów z II wojny światowej, przekazane przez okolicznych mieszkańców, stała gazetka poświęcona Żychlinowi, wystawa dotycząca obrad okrągłego stołu.

W Zespole Szkół Nr 1 organizowana była wystawka „ Niech się święci ...”- obchody świąt i rocznic w Polsce Ludowej (we współpracy z IPN) oraz dotycząca Najpiękniejszych zamków w Polsce – wystawka okolicznościowa.

Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina nawiązało współpracę z tygodnikiem Nowy Łowiczanin, na łamach którego publikowane są artykuły dotyczące spuścizny historycznej naszego terenu i upowszechniania wiedzy o nim.

Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 1 brali udział w żywej lekcji historii poświęconej marynarzom w Żychlinie w 1939 r. połączonej z wycieczką do miejsc, w których stacjonowali marynarze. Lekcje przeprowadził Henryk Olszewski członek Towarzystwa Miłośników Historii Żychlina.

Podejmowane były również inne działania w ramach wspierania edukacji historycznej przy aktywnym współudziale mieszkańców gminy:

- spotkanie otwarte z prof. Aleksandrem Pruszką,
- prelekcja o kościele parafialnym – historia i ciekawostki dla członków Klubu Seniora i zarządu TMHŻ,
- wykład inauguracyjny dla słuchaczy Uniwersytetu III Wieku pod tytułem „Historia na co dzień” - A. Wrzesińska,
- prelekcja – wstęp do opracowania na temat powstania styczniowego w Żychlinie i okolicach,
- prelekcja na temat historii młeczarni w Żychlinie na spotkaniu TMHŻ,
- prelekcja na temat historii Zakładu Brown Boveri – EMIT w Żychlinie na spotkaniu TMHŻ,
- wspomnienia z września 1939r. prelekcja na spotkaniu TMHŻ,
- spisy mieszkańców przedwojennego Żychlina wg ulic,
- złożenie kwiatów na grobach żołnierzy września,
- zapalenie 36 zniczy na grobach zasłużonych w Żychlinie, Dobrzelinie, Bedlnie i Śleszynie,
- akcja ratowania zabytkowych pomników na żychlińskim cmentarzu, zorganizowana przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Żychlin
- obchody 222 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja – lekcja otwarta, „Nowoczesny patriotyzm” happening,

- lekcja historii z Panem Ludwikiem Zalewskim,
- debata oksfordzka „Powstanie bez jutra?” oraz wystawka okolicznościowa.

Wycieczki:

- po terenach byłego getta w Żychlinie dla członków TMHŻ,
- po cmentarzu komunalnym dla członków TMHŻ,
- do Chełmna nad Nerem szlakiem martyrologii żychlińskich Żydów,
- do Dobiegniewa, Choszczna i Borne Sulinowo śladami kmdr por. Romana Kanafoyskiego, komendanta Garnizonu Polowego Żychlin.

2. Stymulowanie aktywności mieszkańców w dziedzinie opieki nad zabytkami

Powyżej przedstawione działania mają wpływ na stymulowanie aktywności mieszkańców w dziedzinie opieki nad zabytkami. Dzieci i młodzież zachęceni są do poznawania własnych korzeni oraz historii swojego miejsca zamieszkania poprzez organizowane projekty, kwesty, spotkania. W/w działania mają na celu budowanie wartości mających posłużyć w przyszłości dbaniem o dziedzictwo kulturowe tkwiące m. in. w strukturach architektonicznych przestrzennych i przyrodniczych naszego terenu. W okresie sprawozdawczym odnotowano pozytywną aktywność społeczności, czego przykładem może być np. działalność Towarzystwa Miłośników Historii Żychlina, które jako swój główny cel założyło poznanie i udokumentowanie przeszłości gminy i mieszkających ludzi. Posiadaną wiedzę chcą upowszechniać poprzez działalność edukacyjną wśród dzieci i dorosłych, działalność wydawniczą i edytorską oraz poprzez integrację osób i środowisk zainteresowanych historią i kulturą regionalną.

ZAKOŃCZENIE

W okresie objętym sprawozdaniem zadania realizowane były adekwatnie do możliwości i zidentyfikowanych potrzeb oraz w ramach posiadanych w budżecie środków finansowych.

Zadania zapisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin będą kontynuowane w latach następnych.

**Przewodnicząca Rady Miejskiej
/-/ Elżbieta Tarnowska**

Sporządziła:
Barbara Studzińska
Ref OZ

UZASADNIENIE
UCHWAŁA NR LIV/298/14
RADY MIEJSKIEJ W ŻYCHLINIE
z dnia 7 listopada 2014 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji w latach 2012- 2013
„Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin
na lata 2012 – 2015”

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015” został przyjęty uchwałą Nr XX/97/12 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 20 lutego 2012 i uzyskał pozytywną opinię Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U Nr 162 poz. 1568 ze zm.) z realizacji programu Burmistrz Gminy sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy.